

podium

Leiderschap tonen door te volgen

Etienne Remmers en Inge Wopereis
oprichters TING, bureau voor
studiecoaching van jongeren

Hoe goed doorgrondt hoogleraar ethiek Frits de Lange het gedachtengoed van managementgoeroe Stephen Covey? In Letter & Geest (9 maart) plaatste hij kanttekeningen bij de manier waarop Coveys ideeën over persoonlijk leiderschap nu ook worden toegepast op basisscholen.

Volgens de hoogleraar komen de ideeën van wijlen Stephen Covey erop neer dat iedereen leider van zijn eigen leven moet worden. Maar, schrijft De Lange: 'Als iedereen een leider is, wie is er dan nog volger?'. In lang niet iedereen schuilt immers een geboren leider.

Dit doet vermoeden dat De Lange Coveys theorieën niet echt kent. Covey proclameert nergens dat mensen allemaal geboren leiders zijn, of zónodig allemaal 'topmanagers' moeten worden. Hij stimuleert wel de groei naar persoonlijk leiderschap in elk mens. Dat kan op heel bescheiden schaal zijn. En toch een enorme stap vooruit betekenen voor een individu. Zo kun je ook persoonlijk leiderschap tonen door er voor te kiezen een volger te zijn.

Het tweede punt van kritiek van De Lange is dat Coveys ideeën te veel draaien om 'je eigen doelen stellen'. Hij vindt: 'Je aanpassen is vaak belangrijker'.

De Lange voert ook de stoïcijnen op die, volgens hem terecht, van mening waren dat een mens op veel dingen in het leven geen of beperkte invloed heeft. De Lange vindt dat mensen zich altijd eerst moeten onderwerpen aan machtsverhoudingen. Daarom zou een kind in de eerste plaats gehoorzaamheid moeten leren. Oeps... Stel dat onze verzetsstrijders volgens dit pedagogisch program zouden zijn grootgebracht, zouden we dan ooit zijn bevrijd?

De Lange's derde kritische noot bij het Covey-gedachtengoed is dat de beroemde 'Zeven gewoonten' mensen 'nauwelijks leren hoe om te gaan met tegenslagen'. Hij vindt dat Covey met de rug naar de schaduwzijde van het leven staat.

Maar wat is er mis met uitgaan van wat je wél kunt beïnvloeden in plaats van het onvermijdelijke? De Oostenrijkse neuroloog Victor Frankl zei ooit dat ieder mens 'onherroepelijk door het leven wordt ondervraagd en zich slechts kan verantwoorden tegenover het leven, door verantwoordelijkheid te dragen voor zijn eigen leven'. Covey zou zeggen: richt je op je cirkel van invloed in plaats van op je cirkel van betrokkenheid. Focus óók (juist) in benarde omstandigheden – zo goed en zo kwaad als dat dan gaat – op zaken waar je echt iets aan kunt doen.

In zijn slotakkoord schrijft De Lange dat met argusogen moet worden gekeken naar elk pedagogisch ideaalbeeld dat wil opvoeden tot een bepaald mensentype. Hij vindt het zelf leiding nemen over je leven geen universele deugd waarmee kinderen opgevoed moeten worden.

Hier schemert door dat De Lange zelf met 'argusogen' kijkt naar Nederlandse scholen die de Coveyaanse methode van 'The leader in me' gebruiken. Hij lijkt te vrezen voor grootschalige indoctrinatie tot het proactieve 'mensentype'. Wat een koudwatervrees.

Misschien moet Frits de Lange zelf een kijkje gaan nemen op zo'n school. Dan kan hij zien hoe jonge kinderen daar leren zelf verantwoordelijkheid te nemen, bewust keuzes te maken en belemmerende patronen en gewoontes te doorbreken. En daar heel gelukkig (mee) zijn. Is dat opvoeden tot een bepaald 'mensentype'? Misschien wel, maar dan wel één dat deze huidige maatschappij tot voordeel strekt.